

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ

методичні рекомендації

Луцьк – 2026

УДК 378.091.3:784.071
З-34

Розглянуто на засіданні кафедри музичного мистецтва Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради
(протокол від 14.01.2026 №4)

Друкується за ухвалою Науково-методичної ради Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради
(протокол від 21.01.2026 №6)

Рецензенти:

Чепелюк В. А. – народний артист України, професор, професор кафедри музичного мистецтва Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Жорняк Б. Є. – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри музичного мистецтва Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради.

З-34 Самостійна робота здобувачів освіти в процесі постановки голосу: методичні рекомендації / укл. А. А. Зарицька, Н. М. Павлюк, З. В. Комарук [Електронне видання]. Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради, 2026. 55 с.

Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр за ОПП «Середня освіта (Музичне мистецтво)» розроблено відповідно до робочої програми освітнього компонента «Постановка голосу». Дане видання спрямоване на забезпечення системності, усвідомленості та ефективності самостійної вокально-технічної підготовки здобувачів освіти, формування стійких навичок усвідомленого, художньо виразного та педагогічно доцільного співу.

Видання буде корисним здобувачам вищої освіти освітнього ступеня бакалавр за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Музичне мистецтво), вчителям ЗЗСО, керівникам вокальних гуртків.

© КЗВО «Луцький педагогічний інститут»
Волинської обласної ради, 2026 р.

ПЕРЕДМОВА

Вокальна підготовка є важливою складовою професійного становлення майбутнього вчителя музичного мистецтва, оскільки голос виступає основним інструментом його педагогічної та виконавської діяльності. Через власне вокальне виконання педагог формує художньо-естетичні уявлення учнів, передає музичний образ, демонструє зразки якісного співу та здійснює музично-виховний вплив у процесі навчання.

Сучасний вчитель музичного мистецтва має володіти ґрунтовними теоретичними знаннями у поєднанні з розвиненими вокально-технічними навичками, здатністю до художньо виразного виконання, умінням зберігати голосове здоров'я та ефективно використовувати голос у педагогічній практиці.

Самостійна робота з освітнього компонента «Постановка голосу» сприяє формуванню усвідомленого ставлення до власного голосового апарату, розвитку навичок самоконтролю та самоаналізу, відповідальності за якість вокального виконання. Вона забезпечує закріплення вокально-технічних умінь, розвиток дихання, дикції, артикуляції, інтонаційної точності, резонаторних відчуттів і виконавської виразності. Водночас майбутній учитель набуває досвіду організації власної вокальної діяльності, що є важливим чинником його подальшої педагогічної майстерності.

Запропоновані методичні рекомендації спрямовані на систематизацію та оптимізацію самостійної роботи здобувачів освіти відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Середня освіта (Музичне мистецтво)» та сучасних науково-методичних підходів до вокального навчання. Кожна тема містить чітко визначені мету й завдання, глосарій основних термінів і понять, методичні рекомендації до виконання практичних завдань, що забезпечує єдність підходів до опрацювання матеріалу та сприяє формуванню вокально-педагогічної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

1 курс, 1 семестр

Тема 1. Відпрацювання співацького вдиху та видиху (3 год.)

Мета: сформувані у здобувачів освіти свідоме уявлення про співацьке дихання як основу вокально-технічного процесу; розвинути навички правильного співацького вдиху та контрольованого видиху, необхідні для стабільного, вільного та виразного звукоутворення у співі.

Завдання:

- усвідомити значення дихання у процесі голосоутворення та вокального виконання;
- засвоїти відмінності між розмовним і співацьким диханням;
- сформувані навички спокійного, глибокого, безшумного співацького вдиху;
- навчитися керувати тривалістю, рівномірністю та економністю співацького видиху;
- опанувати елементарні дихальні вправи для розвитку витривалості дихального апарату;
- застосовувати набуті навички у виконанні простих вокальних вправ та вокалізів.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Співацьке дихання – це природне, найбільш правильне та доцільне дихання, яке забезпечує необхідну силу, рівність, чистоту і витривалість голосу в процесі співу.

❖ Вдих – активна фаза дихального процесу, під час якої відбувається наповнення легень повітрям. Співацький вдих є коротким, безшумним і активним процесом наповнення легень повітрям переважно через ніс або напіввідкритий рот, з розширенням нижніх ребер і діафрагми для створення «установки дихання» без підняття плечей.

❖ Видих – це контрольований, повільний і рівномірний процес, який розтягується на всю фразу, забезпечуючи економне витрачання повітря та стійкість звуку за допомогою м'язів черевного преса й діафрагми.

❖ Співацька опора – це складна координація м'язів дихального апарату (опора звуку на піднебінні, м'язова фіксація та заощадження повітря), що створює основу для потужного, рівного й витривалого звучання голосу під час співу.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне опрацювання. Ознайомтесь з основними положеннями щодо ролі дихання у співі, звертаючи увагу на відмінності між мовленнєвим, побутовим та співацьким диханням. Усвідомте, що якість вокального звуку безпосередньо залежить від керованого видиху.

2. Практичне відпрацювання співацького вдиху. Виконуйте вправи на спокійний, безшумний вдих через ніс або рот. Звертайте увагу на відсутність піднімання плечей та напруження грудної клітки. Контролюйте відчуття розширення в нижній частині грудної клітки.

3. Відпрацювання контрольованого видиху. Виконуйте вправи на тривалий видих на шиплячих приголосних («с», «ш», «ч», «ц», «ф»). Стежте за рівномірністю повітряного струменя. Поступово ускладнюйте вправи, додаючи голосні звуки.

4. Поєднання дихання і звуку. Виконуйте прості вокальні вправи та вокалізи в середньому діапазоні. Уникайте форсування звуку та надмірного тиску повітря. Зосереджуйтесь на відчутті опори та стабільності звучання.

5. Самоконтроль. Використовуйте дзеркало для контролю положення корпусу. За можливості здійснюйте аудіозапис виконання вправ для подальшого аналізу. Фіксуйте власні відчуття та труднощі у вокальному щоденнику.

Форми контролю:

- усне пояснення принципів співацького дихання;
- демонстрація дихальних та вокальних вправ на занятті;

- аналіз власних відчуттів під час виконання вправ.

Тема 2. Вивчення фізіології голосового апарату під час співу (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про анатомо-фізіологічну будову голосового апарату та закономірності його функціонування у процесі співу; усвідомити роль окремих органів у звукоутворенні з метою попередження вокальних помилок і збереження здоров'я голосу.

Завдання:

- ознайомитися з основними складовими голосового апарату та їх функціями;
- зрозуміти механізм звукоутворення під час співу;
- усвідомити взаємодію дихального, фонаційного та резонаторного відділів;
- сформувати елементарні навички усвідомленості у процесі співу;
- навчитися пов'язувати фізіологічні процеси з власними вокальними відчуттями;
- усвідомити значення правильного використання голосового апарату для профілактики перенапруження та голосових порушень.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Голосовий апарат – це комплексна система органів, що включає органи дихання (трахея, легені), гортань з голосовими складками та надгортанні резонатори (ротову, носову порожнину, глотку), які забезпечують утворення, посилення та артикуляцію звуків голосу.

❖ Гортань – хрящово-м'язовий орган у верхній частині трахеї, що виконує функції повітроносну, захисну та звукоутворюючу, містить голосові складки для фонації та регулюється м'язами для зміни висоти тону.

❖ Голосові складки – Голосові складки (або зв'язки) — еластичні складки слизової оболонки гортані, що містять голосові зв'язки та м'язи, коливання яких під тиском повітря створюють первинний звук голосу.

❖ Фонація – процес утворення звуку в гортані шляхом вібрації голосових складок під час проходження повітряного струменю від легенів, що визначає висоту, силу та тембр голосу.

❖ Резонатори – порожнини (грудна, горлова, ротово-носові та придаткові пазухи носа), заповнені повітрям, які підсилюють, формують тембр і об'єм первинного звуку від голосових складок.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне опрацювання матеріалу. Опрацюйте навчальну літературу та ілюстративні матеріали, що стосуються будови голосового апарату. Зверніть особливу увагу на поділ голосового апарату на дихальний, фонаційний і резонаторний відділи та їх взаємодію під час співу.

2. Аналіз процесу звукоутворення. Усвідомте послідовність фізіологічних процесів: вдих → затримка повітря → фонаційний видих → коливання голосових складок → формування та підсилення звуку резонаторами. Спробуйте простежити цей процес на власних відчуттях під час видобування звуку.

3. Практичне усвідомлення роботи органів голосового апарату. Виконуйте легкі голосові вправи в середньому діапазоні, зосереджуючись на відчуттях у гортані, грудній клітці, резонаторних зонах. Уникайте напруження ший, плечей, щелепи. Контролюйте вільне положення корпусу.

4. Формування тілесної рефлексії. Спробуйте описати власні відчуття під час співу (де виникає резонанс, як відчувається робота дихання та гортані). Це сприятиме розвитку усвідомленого вокального контролю.

5. Профілактичний аспект. Усвідомте небезпеку форсування звуку та неправильного використання голосового апарату. Зверніть увагу на важливість чергування вокального навантаження та відпочинку.

Форми контролю:

- усне або письмове пояснення будови голосового апарату;

- схематичне зображення складових голосового апарату з поясненням їх функцій;
- демонстрація усвідомленого звукоутворення під час виконання вокальних вправ.

Тема 3. Типи дихання та їх вплив на спів (3 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти системне уявлення про різні типи дихання та їх функціональне значення у вокальному виконавстві; розвинути навички свідомого використання нижньореберно-діафрагматичного дихання як основи вокально-технічної стабільності й виразності співу.

Завдання:

- ознайомитися з основними типами дихання, що використовуються у вокальній практиці;
- визначити їхні фізіологічні особливості та відмінності;
- проаналізувати вплив кожного типу дихання на якість вокального звучання;
- усвідомити переваги нижньореберно-діафрагматичного (косто-абдомінального) дихання для співу;
- відпрацювати вправи на формування та закріплення цього типу дихання;
- навчитися застосовувати отримані навички у виконанні вокальних вправ і фрагментів музичних творів.

Глосарій основних термінів і понять:

- ❖ Типи дихання – різновиди дихального процесу, що відрізняються способом участі грудної клітки, діафрагми та черевних м'язів.
- ❖ Ключичне (верхньогрудне) дихання – тип дихання, за якого активізуються верхні відділи грудної клітки та плечовий пояс.
- ❖ Грудне дихання – дихання, що здійснюється переважно за рахунок розширення грудної клітки.

❖ Черевне дихання – дихання з активною участю м'язів черевного преса.

❖ Нижньореберно-діафрагматичне дихання – оптимальний для співу тип дихання, за якого поєднується робота діафрагми, нижніх ребер і черевних м'язів.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення типів дихання. Опрацюйте навчальну літературу, звертаючи увагу на класифікацію типів дихання. Порівняйте побутове та співацьке дихання, визначивши їх відмінності та вплив на вокальне звучання.

2. Усвідомлення фізіологічних відчуттів. Виконайте вправи на різні типи дихання, зосереджуючись на тілесних відчуттях. Звертайте увагу на рухи грудної клітки, ребер і черевної стінки.

3. Формування нижньореберно-діафрагматичного дихання. Виконуйте повільний вдих, відчуваючи розширення нижніх ребер. Здійснюйте тривалий, контрольований видих на шиплячих звуках. Поступово додавайте голосні звуки, зберігаючи стабільність дихальної опори.

4. Застосування дихання у вокальній практиці. Виконуйте прості вокальні вправи в середньому діапазоні, контролюючи рівномірність повітряного струменя та свободу звукоутворення. Уникайте надмірного напруження та форсування.

5. Самоаналіз і рефлексія. Зафіксуйте власні спостереження щодо впливу різних типів дихання на якість звуку. Порівняйте звучання голосу за різних способів дихання.

Форми контролю:

- усне або письмове пояснення типів дихання та їх впливу на спів;
- демонстрація вправ на формування нижньореберно-діафрагматичного дихання;
- короткий письмовий самоаналіз власних відчуттів під час виконання вправ.

Тема 4. Фази співацького вдиху та видиху (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти усвідомлене розуміння фазової структури співацького дихання; розвинути навички координації фаз вдиху, затримки та контрольованого видиху як основи стабільного, економного та виразного вокального звучання.

Завдання:

- усвідомити поетапну структуру співацького дихального процесу;
- визначити відмінності між побутовим і фазово організованим співацьким диханням;
- навчитися відчувати та контролювати кожен фазу дихання;
- сформувати навички координації дихання зі звукоутворенням;
- виконати вправи на свідоме керування вдихом, затримкою та видихом;
- застосовувати отримані навички у вокальних вправах та вокалізах.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Фази співацького дихання – послідовні етапи дихального процесу, що забезпечують оптимальні умови для звукоутворення у співі.

❖ Фаза вдиху – активний етап наповнення легень повітрям, який у співі має бути швидким, глибоким і безшумним.

❖ Фаза затримки дихання – короткочасна стабілізація дихального апарату перед початком звукоутворення.

❖ Фаза видиху – контрольоване дозоване вивільнення повітря, поєднане з фонацією.

❖ Координація дихання – злагоджена взаємодія дихальних м'язів і голосового апарату під час співу.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення фаз дихання. Ознайомтесь із поняттям фазової організації співацького дихання. Усвідомте, що відсутність хоча б однієї з фаз негативно впливає на якість звукоутворення та стійкість вокального звуку.

2. Відпрацювання фази вдиху. Виконуйте короткий, спокійний, безшумний вдих. Уникайте піднімання плечей і надмірного розширення грудної клітки. Зосереджуйтесь на відчутті наповнення нижніх відділів легень.

3. Усвідомлення фази затримки. Після вдиху зробіть коротку паузу, відчуваючи стабільність корпусу та готовність до звукоутворення. Затримка не повинна супроводжуватися напруженням.

4. Контроль фази видиху. Виконуйте тривалий видих на шиплячих приголосних («с», «ц», «ч», «з», «ш»). Слідкуйте за рівномірністю повітряного струменя. Додавайте голосні звуки, зберігаючи відчуття опори.

5. Поєднання фаз дихання зі співом. Виконуйте прості вокальні вправи та вокалізи в середньому діапазоні, свідомо проходячи всі фази дихання перед кожною фразою. Уникайте різкого початку звуку та форсування.

6. Рефлексія та самоконтроль. Зафіксуйте власні відчуття під час виконання вправ. Визначте, яка фаза дихання викликає найбільші труднощі, та зверніть на неї додаткову увагу.

Форми контролю:

- усне пояснення фаз співацького дихання;
- практична демонстрація дихальних вправ;
- короткий письмовий аналіз власної дихальної координації.

1 курс, 2 семестр

Тема 5. Основні терміни вокального звуковедення. Легато. Кантиленийний спів (3 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про вокальне звуковедення як важливу складову виконавської майстерності; розвинути навички легатного, кантиленного співу як основи художньої виразності та стилістичної цілісності вокального виконання.

Завдання:

- ознайомитися з основними поняттями вокального звуковедення;

- усвідомити значення легато та кантиленного співу у вокальному мистецтві;
- розрізняти типи звуковедення у вокальному виконанні;
- сформувати початкові навички плавного, безперервного звуковедення;
- відпрацювати вокальні вправи на легато в середньому та зручному діапазоні;
- застосовувати елементи кантиленного співу у виконанні вокалізів і нескладних музичних творів.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Звуковедення – це спосіб виконання звуків при співі з певною мірою зв'язності або відокремленості, що включає основні прийоми: легато, стакато та нон легато, для досягнення виразності та стилістичної точності.

❖ Легато – плавне, зв'язне виконання звуків на одному диханні без розривів, що забезпечує плавність мелодичної лінії та є основою кантиленного співу.

❖ Стакато – коротке, відокремлене виконання звуків з чіткими паузами між ними, що створює легкість та енергійність фрази.

❖ Кантиленний спів – плавний, широкий, душевний спосіб ведення мелодії з легато, портаменто та рівномірним диханням, характерний для ліричного, вокально-розспівного стилю.

❖ Фразування – артикуляційне та динамічне виділення музичної фрази через звуковедення, акценти, нюанси гучності та темпу для логічного та виразного виконання.

❖ Вокальна лінія – безперервний рух мелодії, що створює цілісне художнє враження.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення поняття звуковедення. Опрацюйте літературу з вокальної методики, звертаючи увагу на роль звуковедення у формуванні

художньої виразності. Усвідомте, що кантилений спів є основою академічної вокальної школи.

2. Формування відчуття безперервності звуку. Виконуйте вокальні вправи на одну голосну («а», «о», «у»), зосереджуючись на плавності переходів між звуками. Уникайте «ступінчастого» звучання та різких змін тиску повітря.

3. Робота над легато. Співайте гамоподібні вправи та інтервальні послідовності у повільному темпі. Контролюйте рівномірність повітряного струменя та стабільність дихальної опори. Слідкуйте за вільним положенням гортані та артикуляційного апарату.

4. Розвиток кантиленного співу. Виконуйте прості вокалізи та нескладні мелодії, зосереджуючись на співучості, м'якості звучання та цілісності вокальної фрази. Намагайтесь «вести» звук, а не «виштовхувати» його.

5. Самоаналіз і рефлексія. Запишіть власне виконання вправ або вокалізів. Проаналізуйте, чи зберігається плавність звучання протягом фрази, чи не з'являються напруження або переривання звуку.

Форми контролю:

- усне пояснення понять «звуковедення», «легато», «кантилена»;
- практична демонстрація вокальних вправ на легато;
- виконання короткого вокалізу кантилеєм способом.

Тема 6. Орфографія та орфоепія у вокальному виконанні (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти навички правильної літературної вимови під час співу; удосконалити дикцію та артикуляцію як важливі складові вокально-виконавської культури; усвідомити значення орфоепічних норм для художньої виразності та змістової точності вокального виконання.

Завдання:

- ознайомитися з основними нормами української орфоепії у вокальному виконанні;

- усвідомити різницю між розмовною та співочою вимовою;
- навчитися правильно вимовляти голосні та приголосні звуки під час співу;
- відпрацювати чіткість дикції у повільному та помірному темпі;
- застосовувати орфоепічні норми у виконанні вокальних вправ і пісенного репертуару;
- усвідомити роль слова як носія художнього змісту музичного твору.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Орфографія – система правил написання слів (у вокальній практиці опосередковано впливає на усвідомлення тексту).

❖ Орфоепія – сукупність норм літературної вимови звуків і звукосполучень.

❖ Дикція – це чіткість, правильність і виразність вимови тексту при співі, що забезпечує розбірливе звучання голосних, приголосних, слів та фраз загалом, передаючи смисл твору слухачам

❖ Артикуляція – це робота артикуляційного апарату (губи, язик, щелепа, піднебіння, гортань), спрямована на точне формування звуків, де внутрішні органи (язик, м'яке піднебіння) активніші при співі, ніж у розмові, для створення чистого вокального тембру.

❖ Вокальна мова – це система виразних засобів голосу співака, що включає інтонацію, темп, динаміку, артикуляцію та фразування, адаптовані до музичного тексту для передачі ідейно-образного змісту твору.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне опрацювання орфоепічних норм. Ознайомтесь із правилами літературної вимови української мови, звертаючи увагу на особливості вимовляння голосних і приголосних у співі. Усвідомте, що під час вокального виконання вимова підпорядковується музичній фразі, але не повинна спотворювати слово.

2. Робота над дикцією без звуку. Промовляйте текст вокального твору у повільному темпі. Чітко артикулюйте приголосні, зберігаючи вільне положення щелепи. Уникайте надмірного напруження губ і язика.

3. Поєднання мовлення і співу. Проговоріть текст на ритмічному рисунку мелодії, поступово додаючи висоту звуку. Контролюйте чіткість приголосних на початку та в кінці слів.

4. Відпрацювання орфоепії у вокальних вправах. Виконуйте вокальні вправи на склади та короткі слова. Звертайте увагу на відкритість голосних та зрозумілість приголосних. Уникайте «ковтання» закінчень слів.

5. Самоаналіз і рефлексія. Запишіть власне виконання пісні або вправи. Проаналізуйте, чи є текст зрозумілим без читання, чи не порушуються орфоепічні норми під час співу.

Форми контролю:

- усне пояснення основних орфоепічних норм у вокальному виконанні;
- декламація тексту пісні з дотриманням літературної вимови;
- виконання вокальної вправи або фрагмента твору з чіткою дикцією.

Тема 7. Види атаки звуку (3 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти усвідомлене розуміння ролі атаки звуку у вокальному виконанні; розвинути навички правильного початку звуку як важливого чинника чистоти інтонації, якості вокального тону та загальної культури співу.

Завдання:

- ознайомитися з поняттям атаки звуку та її значенням у вокальному мистецтві;
- розрізняти основні види атаки звуку;
- усвідомити вплив різних видів атаки на якість вокального тону;
- сформувати навички м'якої, контрольованої атаки звуку;

- відпрацювати вокальні вправи на початок звуку без напруження;
- застосовувати набуті навички у виконанні вокальних вправ і пісенного репертуару.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Атака звуку – це початковий момент утворення вокального звуку в гортані, коли голосові зв'язки змикаються під тиском повітряного струменю, визначаючи характер початку фрази: гучність, яскравість чи м'якість звучання.

❖ М'яка атака – момент змикання голосових зв'язок майже співпадає з початком видиху, без повного закриття голосової щілини, що створює плавний, ніжний перехід до звуку, типовий для ліричних творів.

❖ Тверда атака – голосові зв'язки щільно змикаються до початку видиху, звук виникає різко через «поштовх» повітряного тиску, забезпечуючи енергійність, драйв і впевненість.

❖ Придихова атака – микання зв'язок відбувається значно після початку видиху, супроводжуючись шумом повітря ("ха"), що надає звуку повітряності, сипучості та ніжності, але з витоком повітря.

❖ Фонація – процес утворення звуку внаслідок коливання голосових складок.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення поняття атаки звуку. Опрацюйте теоретичні джерела, звертаючи увагу на класифікацію видів атаки звуку. Усвідомте, що атака є початковою ланкою вокального процесу та значення її важко переоцінити.

2. Усвідомлення різних видів атаки. Спробуйте відтворити кожен тип атаки звуку на окремих голосних. Проаналізуйте власні відчуття та якість звучання, звертаючи увагу на наявність або відсутність напруження.

3. Формування м'якої атаки звуку. Починайте звук із внутрішнього відчуття спокійного вдиху. Уникайте різкого поштовху повітря. Контролюйте плавне змикання голосових складок.

4. Практичне відпрацювання у вокальних вправах. Виконуйте вокальні вправи в повільному темпі, починаючи звук із м'якої атаки. Поступово ускладнюйте завдання, додаючи рух мелодії та зміну динаміки.

5. Застосування у вокальному репертуарі. Звертайте увагу на початок кожної вокальної фрази у піснях і вокалізах. Намагайтесь зберігати єдиний характер атаки відповідно до стилю твору.

6. Самоаналіз і рефлексія. За можливості здійснійте аудіозапис виконання вправ. Проаналізуйте, чи є початок звуку вільним і природним, чи не виникає зайвий повітряний шум або напруження.

Форми контролю:

- усне пояснення видів атаки звуку;
- практична демонстрація різних типів атаки;
- виконання вокальної вправи з м'якою атакою звуку.

Тема 8. Артикуляція голосних і приголосних (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти навички чіткої, вільної та свідомої артикуляції голосних і приголосних звуків у процесі співу; удосконалити роботу артикуляційного апарату як необхідну умову зрозумілості тексту, якості вокального звучання та художньої виразності виконання.

Завдання:

- усвідомити роль артикуляційного апарату у вокальному звукоутворенні;
- ознайомитися з особливостями артикуляції голосних і приголосних у співі;
- навчитися зберігати відкритість голосних без втрати чіткості приголосних;
- відпрацювати вправи для активізації губ, язика, нижньої щелепи та м'якого піднебіння;

- сформувати навички чіткої дикції у вокальних вправах і пісенному репертуарі;
- поєднувати артикуляційну чіткість із вільним, ненапруженим звучанням голосу.

Глосарій основних термінів і понять:

- ❖ Артикуляція – робота мовленнєвого апарату (губ, язика, щелепи, м'якого піднебіння), спрямована на формування звуків мовлення і співу.
- ❖ Голосні звуки – звуки, що утворюються без перешкод повітряному струменю та є носіями вокального звучання.
- ❖ Приголосні звуки – звуки, що формуються за участю різних перешкод у мовленнєвому апараті та забезпечують чіткість тексту.
- ❖ Дикція – зрозумілість і чіткість вимови слів під час співу.
- ❖ Артикуляційний апарат – сукупність органів, що беруть участь у формуванні звуків мовлення і співу.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення ролі артикуляції. Ознайомтесь із принципами артикуляції у вокальному виконанні. Усвідомте, що саме голосні є основою звучання, тоді як приголосні забезпечують зрозумілість тексту.

2. Підготовка артикуляційного апарату. Виконуйте вправи на розслаблення та активізацію губ, язика і щелепи. Стежте за вільним опусканням нижньої щелепи без напруження. Працюйте перед дзеркалом для візуального контролю.

3. Робота над голосними звуками. Співайте вокальні вправи на окремі голосні, зберігаючи їх відкритість і темброву однорідність. Уникайте «затискання» ротової порожнини та зміни якості звучання при переході між голосними.

4. Відпрацювання приголосних у співі. Промовляйте та проспівуйте склади з різними приголосними. Слідкуйте, щоб приголосні були активними, але

не заважали плавності звуковедення. Уникайте надмірного акцентування приголосних.

5. Поєднання артикуляції зі співом. Виконуйте вокальні вправи та пісенні фрагменти, зберігаючи баланс між чіткістю дикції та кантиленим звучанням. Пам'ятайте, що артикуляція має служити музиці, а не порушувати її.

6. Самоаналіз і рефлексія. Запишіть власне виконання вправ або пісні. Проаналізуйте, наскільки чітко сприймається текст і чи не виникає напруження артикуляційного апарату.

Форми контролю:

- усне пояснення ролі артикуляції у співі;
- демонстрація артикуляційних вправ;
- виконання вокальної вправи або фрагмента пісні з чіткою дикцією.

2 курс, 1 семестр

Тема 9. Висока співацька позиція звуку (3 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти усвідомлене уявлення про високу співацьку позицію звуку як важливу умову вільного, резонансного та стабільного вокального звучання; розвинути навички використання високої позиції під час виконання звуків, особливо у верхньому регістрі голосу.

Завдання:

- ознайомитися з поняттям високої співацької позиції звуку;
- усвідомити її роль у формуванні якісного вокального тону;
- навчитися відчувати резонансні зони під час співу;
- сформувати навички стабільного звучання без форсування;
- виконати вправи на закріплення високої позиції у зручному та верхньому діапазоні;
- застосовувати отримані навички у вокальних вправах і пісенному репертуарі.

Глосарій основних термінів і понять

- ❖ Висока співацька позиція – спосіб організації вокального звучання, за якого звук спрямовується вгору, до резонаторних зон голови, забезпечуючи легкість і дзвінкість тембру.
- ❖ Резонанс – підсилення та забарвлення звуку внаслідок взаємодії з резонаторними порожнинами.
- ❖ Головний резонатор – система порожнин, що беруть участь у формуванні високих обертонів звуку.
- ❖ Вокальний тон – якісна характеристика звуку, що визначається його висотою, силою та тембром.
- ❖ Форсування – надмірне напруження голосу з метою збільшення сили або висоти звуку.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення поняття високої позиції. Опрацюйте літературу з вокальної методики, звертаючи увагу на значення високої позиції для формування красивого, дзвінкого та вільного звучання голосу.

2. Формування відчуття резонансу. Виконуйте легкі вокальні вправи на голосних «і», «е», «у». Зосереджуйтесь на відчутті вібрації у зоні верхньої губи, носових пазух, чола.

3. Робота над звуком у середньому діапазоні. Співайте вокальні вправи в середньому діапазоні, зберігаючи стабільну високу позицію без напруження гортані та шиї.

4. Закріплення високої позиції у верхньому регістрі. Поступово переходьте до виконання звуків у верхньому регістрі. Уникайте форсування та «тиснення» звуку. Контролюйте рівномірність дихальної опори.

5. Застосування у вокальному репертуарі. Аналізуйте моменти появи високих нот у піснях і вокалізах. Свідомо використовуйте високу позицію для збереження якості звучання та інтонаційної точності.

6. Самоаналіз і рефлексія. Здійсніть аудіозапис власного виконання. Проаналізуйте, чи зберігається легкість і дзвінкість звуку на високих нотах.

Форми контролю:

- усне пояснення поняття високої співацької позиції;
- практична демонстрація вокальних вправ;
- виконання фрагмента вокального твору з використанням високої позиції звуку.

Тема 10. Функції складових вокального слуху (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про вокальний слух як багатокомпонентну систему; розвинути здатність свідомо контролювати звуковисотні, динамічні, темброві та ритмічні характеристики власного співу з метою підвищення якості вокального виконання.

Завдання:

- усвідомити поняття вокального слуху та його значення у співі;
- ознайомитися з основними складовими вокального слуху;
- розрізняти звуковисотну, динамічну, темброву та ритмічну функції слуху;
- виконати вправи для розвитку кожної складової вокального слуху;
- застосовувати слуховий контроль у вокальних вправах і репертуарі;
- сформувати навички самоконтролю як необхідної умови професійного зростання.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Вокальний слух – здатність співака сприймати, аналізувати та контролювати власне вокальне звучання.

❖ Звуковисотний слух – здатність точно відтворювати та розрізняти висоту звуків.

❖ Динамічний слух – здатність контролювати силу звучання голосу.

❖ Тембровий слух – здатність розрізняти та регулювати забарвлення голосу.

❖ Ритмічний слух – здатність точно відчувати та відтворювати ритмічну організацію музики.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення поняття вокального слуху. Опрацюйте літературу з вокальної методики, звертаючи увагу на структуру вокального слуху та його роль у формуванні виконавської майстерності.

2. Розвиток звуковисотного слуху. Виконуйте вокальні вправи на чисте інтонування окремих звуків і інтервалів. Порівнюйте власне виконання з інструментальним звучанням.

3. Робота над динамічним слухом. Виконуйте вправи з поступовою зміною динаміки (*crescendo – diminuendo*), зберігаючи стабільність інтонації та якості тону.

4. Розвиток тембрового слуху. Експериментуйте зі зміною тембрового забарвлення, не порушуючи вокально-технічної свободи. Звертайте увагу на резонансні відчуття.

5. Розвиток ритмічного слуху. Проспівуйте вправи з чітким ритмічним малюнком. Поєднуйте спів із диригуванням або плесканням ритму.

6. Самоаналіз і рефлексія. Здійсніть аудіозапис власного виконання. Проаналізуйте точність інтонації, динамічну гнучкість і темброву рівність звучання.

Форми контролю:

- усне пояснення складових вокального слуху;
- практична демонстрація вправ на розвиток слуху;
- аналіз власного виконання з точки зору слухового контролю.

Тема 11. Поняття співацької опори та її складові (3 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про співацьку опору як базовий елемент вокальної техніки; розвинути навички усвідомленого

використання опори дихання, опори звуку та опори мовлення з метою досягнення стабільного, вільного й керованого вокального звучання.

Завдання:

- засвоїти поняття співацької опори та її значення у співі;
- розрізняти складові співацької опори;
- усвідомити взаємозв'язок дихання, звукоутворення та мовленнєвого апарату;
- виконати комплекс вправ для формування та закріплення співацької опори;
- застосовувати навички опори у вокальних вправах і пісенному репертуарі;
- сформувати здатність самостійно контролювати якість вокального звучання.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Співацька опора – координаційна система взаємодії дихання, голосоутворення та резонансного апарату, що забезпечує стабільне й кероване звучання голосу.

❖ Опора дихання – контрольований процес видиху, який підтримує звук під час співу.

❖ Опора звуку – відчуття стійкості та щільності вокального тону за умови вільного голосоутворення.

❖ Опора мовлення – активна участь артикуляційного апарату у формуванні чіткого й виразного вокального звучання.

❖ Координація – узгоджена робота всіх елементів вокального апарату.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення поняття співацької опори. Опрацюйте науково-методичну літературу, звертаючи увагу на трактування співацької опори у різних вокальних школах.

2. Формування опори дихання. Виконуйте дихальні вправи з акцентом на контрольований, плавний видих. Уникайте надмірного напруження м'язів живота та грудної клітки.

3. Робота над опорою звуку. Співайте вокальні вправи на стійких звуках, зберігаючи відчуття внутрішньої підтримки без «тиснення» на звук.

4. Опора мовлення у співі. Виконуйте вправи на чітке проговорювання тексту з подальшим пропіванням, зберігаючи єдність мовлення і вокального звучання.

5. Комплексні вправи. Поєднуйте дихальні, вокальні та артикуляційні вправи, формуючи цілісне відчуття співацької опори.

6. Застосування у репертуарі. Аналізуйте складні вокальні фрази з точки зору необхідності співацької опори, особливо у динамічно насичених епізодах.

7. Самоаналіз. Запишіть власне виконання та проаналізуйте стабільність звучання, витривалість голосу та динамічну рівновагу.

Форми контролю:

- усне пояснення поняття співацької опори та її складових;
- практична демонстрація вокально-дихальних вправ;
- виконання фрагмента вокального твору з використанням співацької опори.

Тема 12. Удосконалення звучання голосу на усьому діапазоні та вирівнювання регістрів (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти уявлення про єдність вокального діапазону та регістрову цілісність голосу; розвинути навички рівного, однорідного звучання у всіх регістрах, забезпечуючи плавні переходи між ними без різких тембрових або інтонаційних змін.

Завдання:

- засвоїти поняття вокального діапазону та регістрів голосу;
- усвідомити причини виникнення регістрових зламів;
- ознайомитися з принципами вирівнювання регістрів;
- виконати вокальні вправи для згладжування перехідних звуків;
- застосовувати отримані навички у вокальних вправах і репертуарі;

- сформувати навички слухового й м'язового самоконтролю.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Вокальний діапазон – це повний звуковий обсяг голосу співака від найнижчої до найвищої ноти, яку він може виконати комфортно та чисто, зазвичай вимірюваний в октавах (від 1,5 до 3+ октав залежно від типу голосу).

❖ Регістр – це ряд однорідний звуків з характерним тембром і механізмом вібрації голосових зв'язок, наприклад, грудний (низький, потужний), головний (високий, легкий) чи змішаний регістр, що визначає переходи в вокальному виконанні.

❖ Перехідні звуки – звуки на межі регістрів, які потребують особливої вокальної координації.

❖ Вирівнювання регістрів – процес досягнення однорідності звучання голосу на всьому діапазоні.

❖ Темброва єдність – збереження єдиного забарвлення голосу незалежно від висоти звуку.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення регістрової будови голосу. Опрацюйте літературу, що висвітлює регістрову організацію голосу та принципи їх взаємодії.

2. Робота в зручному діапазоні. Розпочинайте виконання вправ у середньому регістрі, поступово розширюючи діапазон угору та вниз.

3. Згладжування регістрових переходів. Виконуйте глісандо та поступеневі рухи. Зберігайте високу позицію та стабільну опору дихання.

4. Контроль тембрової рівності. Слухайте власне звучання, уникаючи різких змін тембру або сили голосу під час переходів між регістрами.

5. Робота з вокалізами. Використовуйте прості вокалізи, спрямовані на формування регістрової єдності.

6. Застосування у репертуарі. Проаналізуйте вокальні твори з точки зору регістрових переходів і застосуйте вправи безпосередньо у музичному матеріалі.

7. Самоаналіз. Запишіть власне виконання та проаналізуйте рівність звучання та зручність співу на всьому діапазоні.

Форми контролю:

- практична демонстрація вокальних вправ;
- усний аналіз реєстрової будови власного голосу;
- виконання фрагмента вокального твору з вирівняними реєстрами.

2 курс, 2 семестр

Тема 13. Роль головного та грудного резонаторів у звучанні голосу (3 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти уявлення про резонаторну систему голосового апарату; розвинути навички усвідомленого використання головного та грудного резонаторів для досягнення повноти, дзвінкості й тембрової насиченості вокального звучання.

Завдання:

- ознайомитися з поняттям резонансу та резонаторів голосу;
- розрізняти функції головного й грудного резонаторів;
- усвідомити роль резонаторів у формуванні тембру голосу;
- виконати вокальні вправи для розвитку резонаторних відчуттів;
- навчитися поєднувати роботу резонаторів у різних реєстрах;
- застосовувати отримані навички у вокальних вправах і репертуарі.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Резонатор – порожнина або система порожнин, що підсилює та забарвлює вокальний звук.

❖ Головний резонатор – система верхніх резонаторних порожнин, що формує дзвінкість і яскравість звучання.

❖ Грудний резонатор – нижня резонаторна зона, що забезпечує глибину та повноту звуку.

❖ Резонансне відчуття – фізичне відчуття вібрації, що виникає під час правильного вокального звучання.

❖ Темброве забарвлення – індивідуальна якість звуку, зумовлена співвідношенням обертонів.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення резонаторної системи. Опрацюйте літературу з вокальної акустики та методики співу, звертаючи увагу на роль резонаторів у формуванні голосу.

2. Робота з грудним резонатором. Виконуйте вправи на низьких та середніх звуках. Зосереджуйте увагу на відчутті вібрації в грудній клітці.

3. Робота з головним резонатором. Співайте вправи на голосних «і», «е», «у» у середньому та верхньому регістрах, фіксуючи відчуття вібрації у зоні обличчя та голови.

4. Поєднання резонаторів. Виконуйте вокальні вправи з поступовим розширенням діапазону, намагаючись зберігати єдність резонансного звучання.

5. Контроль тембрової рівноваги. Уникайте надмірного домінування одного з резонаторів, зберігаючи природну темброву збалансованість.

6. Застосування у вокальному репертуарі. Проаналізуйте вокальні твори з точки зору використання резонаторів у різних регістрах і динамічних відтінках.

7. Самоаналіз. Запишіть власне виконання та визначте, наскільки рівномірно працюють резонаторні зони.

Форми контролю:

- усне пояснення ролі резонаторів у співі;
- практична демонстрація вокальних вправ;
- виконання фрагмента вокального твору з усвідомленим використанням резонаторів.

Тема 14. Поняття сильного та слабого імпедансу (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти уявлення про вокальний імпеданс як важливий акустико-фізіологічний чинник голосоутворення; розвинути навички

керування силою імпедансу з метою досягнення стабільного, економного та резонансного вокального звучання.

Завдання:

- засвоїти поняття вокального імпедансу;
- розрізняти сильний і слабкий імпеданс;
- усвідомити роль положення гортані та м'якого піднебіння у формуванні імпедансу;
- виконати вправи для розвитку високого імпедансу;
- навчитися регулювати вокальне звучання залежно від художніх завдань;
- застосовувати отримані навички у вокальних вправах і репертуарі.

Глосарій основних термінів і понять:

- ❖ Імпеданс – опір голосового апарату повітряному потоку, що визначає ефективність та якість звукоутворення.
- ❖ Сильний імпеданс – оптимальний опір, який забезпечує стійке, дзвінке та економне звучання голосу.
- ❖ Слабкий імпеданс – недостатній опір, що призводить до розпливчастого, нестійкого або форсованого звучання.
- ❖ М'яке піднебіння – рухомий орган, що регулює напрям повітряного потоку та резонанс.
- ❖ Положення гортані – один із чинників формування вокального імпедансу та тембру голосу.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення поняття імпедансу. Опрацюйте науково-методичну літературу з вокальної акустики, звертаючи увагу на фізіологічні та акустичні аспекти імпедансу.

2. Усвідомлення слабого імпедансу. Проаналізуйте приклади нестійкого звучання, звертаючи увагу на втрату резонансу та контролю над звуком.

3. Формування сильного імпедансу. Виконуйте вправи на стійкі голосні звуки з акцентом на високу позицію. Контролюйте помірно опущене положення гортані та активність м'якого піднебіння.

4. Робота з динамікою. Співайте вправи зі зміною сили звучання, зберігаючи стабільний імпеданс.

5. Застосування у репертуарі. Аналізуйте складні вокальні фрази з точки зору необхідності посилення або послаблення імпедансу залежно від художнього образу.

6. Самоаналіз. Запишіть власне виконання та оцініть якість звучання з позиції імпедансного балансу.

Форми контролю:

- усне пояснення поняття імпедансу;
- практична демонстрація вокальних вправ;
- аналіз вокального звучання з позиції імпедансу.

Тема 15. Роль голосових органів у звукоутворюючому процесі (3 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про участь голосових органів у процесі звукоутворення; розвинути навички усвідомленої та скоординованої роботи голосового апарату для досягнення якісного, вільного й художньо виразного вокального звучання.

Завдання:

- ознайомитися з основними голосовими органами та їх функціями;
- усвідомити взаємозв'язок дихального, голосового та резонаторного апаратів;
- визначити роль артикуляційних органів у формуванні вокального звуку;
- виконати вправи для вдосконалення роботи голосових органів;
- сформувати навички економного та безпечного звукоутворення;
- застосовувати отримані знання у вокальних вправах і репертуарі.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Голосовий апарат – сукупність органів, що беруть участь у процесі утворення голосу.

❖ Голосові складки – еластичні утворення гортані, які коливаються під дією повітряного потоку, створюючи звук.

❖ Гортань – центральний орган голосоутворення, що регулює висоту та силу звуку.

❖ Артикуляційний апарат – органи, що формують мовні та вокальні звуки (язик, губи, щелепи, м'яке піднебіння).

❖ Координація – узгоджена робота всіх компонентів голосового апарату.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення будови голосового апарату. Опрацюйте літературу з фізіології голосу, звертаючи увагу на функціональну взаємодію голосових органів.

2. Усвідомлення ролі голосових складок. Виконуйте легкі фонаційні вправи, зосереджуючись на м'якому змиканні голосових складок.

3. Робота з гортанню. Слідкуйте за вільним, стабільним положенням гортані під час виконання вокальних вправ.

4. Активізація артикуляційного апарату. Виконуйте вправи для розвитку рухливості язика, губ і щелепи, зберігаючи природність вокального звучання.

5. Комплексні вокальні вправи. Поєднуйте дихальні, фонаторні та артикуляційні вправи з метою формування злагодженої роботи голосового апарату.

6. Застосування у вокальному репертуарі. Проаналізуйте вокальні твори з точки зору активності голосових органів та їх впливу на виразність співу.

7. Самоаналіз. Запишіть власне виконання та проаналізуйте відчуття свободи, стабільності й тембрової якості звучання.

Форми контролю:

- усне пояснення ролі голосових органів у співі;

- практична демонстрація вокальних вправ;
- виконання фрагмента вокального твору з усвідомленою координацією голосових органів.

Тема 16. Об'єднана опора співацького звуку та дихання (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти усвідомлення єдності дихальної та звукової опори як основи стабільного, керованого й художньо виразного вокального виконання; удосконалити навички координації дихання і звукоутворення у процесі співу.

Завдання:

- засвоїти поняття об'єднаної опори співацького звуку та дихання;
- усвідомити взаємозалежність дихального контролю й якості звуку;
- виконати вправи для синхронізації дихання і голосоутворення;
- розвинути навички стабільного звучання в різних динамічних відтінках;
- застосовувати об'єднану опору у вокальних вправах і репертуарі;
- сформувати навички самоконтролю та вокальної витривалості.

Глосарій основних термінів і понять:

- ❖ Об'єднана опора – цілісна система взаємодії дихальної та звукової опори у процесі співу.
- ❖ Дихальна опора – контрольований видих, що забезпечує стабільний повітряний потік.
- ❖ Звукова опора – відчуття стійкості та щільності вокального тону.
- ❖ Координація дихання і звуку – узгоджена робота дихального та голосового апаратів.
- ❖ Вокальна витривалість – здатність зберігати якість звучання протягом тривалого виконання.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення об'єднаної опори. Опрацюйте методичні джерела, звертаючи увагу на єдність дихання і звукоутворення у різних вокальних школах.

2. Синхронізація дихання і звуку. Виконуйте вправи на тривале утримання звуку з рівномірним видихом, уникаючи напруження.

3. Робота з динамікою. Співайте вправи з плавною зміною динаміки, зберігаючи стабільну опору.

4. Контроль положення голосового апарату. Стежте за стабільністю гортані, активністю резонаторів і вільною артикуляцією.

5. Комплексні вокальні вправи. Поєднуйте дихальні, фонаторні та артикуляційні вправи для формування цілісної опори.

6. Застосування у вокальному репертуарі. Аналізуйте вокальні фрази з точки зору необхідності об'єднаної опори, особливо у кульмінаційних моментах.

7. Самоаналіз. Запишіть власне виконання та проаналізуйте стабільність звучання й контроль дихання.

Форми контролю:

- усне пояснення поняття об'єднаної опори;
- практична демонстрація вокальних вправ;
- виконання фрагмента вокального твору з використанням об'єднаної опори.

3 курс, 1 семестр

Тема 17. Удосконалення роботи над високою позицією звучання (3 год.)

Мета: поглибити у здобувачів освіти уявлення про високу співацьку позицію як провідний чинник якісного вокального звучання; удосконалити навички стабільного використання високої позиції для розширення виразних можливостей голосу та впевненого виконання високих нот.

Завдання:

- закріпити поняття високої співацької позиції;
- удосконалити відчуття резонансних зон;

- виконати вправи для стабілізації звучання у верхньому регістрі;
- розширити динамічні та темброві можливості високих нот;
- сформувати навички вокальної свободи без форсування;
- застосовувати високу позицію у вокальному репертуарі.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Висока позиція звучання – організація вокального звуку з орієнтацією на верхні резонаторні зони.

❖ Верхній регістр – ділянка голосового діапазону, що потребує особливої вокальної координації.

❖ Резонансна стабільність – збереження якості звучання незалежно від висоти звуку.

❖ Форсування – надмірне напруження голосу для досягнення бажаної гучності або висоти.

❖ Вокальна свобода – відчуття легкості та природності звучання голосу.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Актуалізація навичок високої позиції. Розпочинайте роботу з вправ у середньому діапазоні, поступово переходячи до верхнього.

2. Стабілізація резонансних відчуттів. Виконуйте вправи на голосних «і», «е», «у», зберігаючи відчуття звукового спрямування вгору.

3. Робота з верхнім регістром. Співайте поступенні та стрибкові рухи у верхньому регістрі, контролюючи опору та положення гортані.

4. Розширення динамічних можливостей. Виконуйте вправи з різними динамічними відтінками без втрати якості звучання.

5. Запобігання форсуванню. Уникайте надмірного тиску на звук, зосереджуючись на резонансі та підтримці дихання.

6. Застосування у репертуарі. Опрацюйте вокальні твори з високими нотами, свідомо використовуючи високу позицію.

7. Самоаналіз. Запишіть власне виконання та проаналізуйте рівень стабільності та виразності високих нот.

Форми контролю:

- практична демонстрація вокальних вправ;
- виконання фрагмента вокального твору з використанням високої позиції;
- усний аналіз власних відчуттів і результатів.

Тема 18. Формування емоційного стану для виразного виконання вокальних творів (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти усвідомлення ролі емоційного стану у процесі вокального виконання; розвинути здатність керувати власним психоемоційним станом для досягнення художньо переконливого, цілісного й виразного співу.

Завдання:

- усвідомити взаємозв'язок емоційного стану та вокального звучання;
- ознайомитися з основами психоемоційної підготовки співака;
- виконати вправи для формування відповідного емоційного налаштування;
- навчитися передавати емоційний зміст музичного твору;
- застосовувати емоційно-образне мислення у вокальному виконанні;
- розвинути навички саморегуляції під час співу.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Емоційний стан – внутрішній психічний настрій виконавця, що впливає на характер звучання голосу.

❖ Художній образ – цілісне емоційно-змістове уявлення, закладене у музичному творі.

❖ Емоційно-образне мислення – здатність створювати й передавати художні образи засобами вокального мистецтва.

❖ Саморегуляція – уміння керувати власним психоемоційним станом.

❖ Виразність виконання – здатність передавати зміст і настрій твору вокальними засобами.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Усвідомлення ролі емоцій у співі. Опрацюйте теоретичні матеріали, що розкривають вплив емоційного стану на вокальну техніку та тембр голосу.

2. Аналіз художнього образу твору. Перед виконанням проаналізуйте зміст, характер, настрої і драматургію вокального твору.

3. Формування емоційного налаштування. Використовуйте дихальні та релаксаційні вправи для досягнення внутрішньої зібраності й концентрації.

4. Поєднання емоційності й техніки. Слідкуйте, щоб емоційне наповнення не порушувало вокально-технічної стабільності.

5. Передача емоцій засобами голосу. Експериментуйте з динамікою, тембром, агогікою для підсилення художньої виразності.

6. Самоаналіз виконання. Запишіть власне виконання та проаналізуйте, наскільки переконливо передано емоційний образ.

Форми контролю:

- усне пояснення ролі емоційного стану у вокальному виконанні;
- виконання вокального твору з емоційною інтерпретацією;
- самоаналіз власного виконання.

Тема 19. Регістрова будова співацького голосу (3 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти науково обґрунтоване уявлення про регістрову будову співацького голосу; розвинути навички розпізнавання та свідомого використання різних регістрів з метою досягнення рівного, інтонаційно точного й художньо виразного вокального виконання.

Завдання:

- ознайомитися з поняттям регістру та його фізіологічними ознаками;
- визначити основні регістри співацького голосу;

- усвідомити відмінності у звучанні та механізмах роботи регістрів;
- виконати вправи для освоєння регістрової різниці;
- сформувати навички вирівнювання перехідних звуків;
- застосовувати регістрові знання у вокальному репертуарі.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Регістр – спосіб роботи голосових складок, що зумовлює певні акустичні та темброві характеристики звуку.

❖ Грудний регістр – регістр, що характеризується повним змиканням голосових складок і насиченим тембром.

❖ Головний регістр – регістр, у якому домінує легке змикання та активність верхніх резонаторів.

❖ Фальцет – особливий тип голосоутворення з обмеженою участю голосових складок.

❖ Перехідні звуки – звуки на межі між регістрами, що потребують особливої координації.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення регістрової будови. Опрацюйте літературу з вокальної фізіології, звертаючи увагу на механізми формування різних регістрів.

2. Визначення регістрів власного голосу. Виконуйте прості вправи у різних ділянках діапазону, фіксуючи відчуття зміни механізму звучання.

3. Освоєння регістрової різниці. Співайте вправи, що чергують грудний і головний регістри, контролюючи темброві відмінності.

4. Робота над перехідними звуками. Виконуйте глісандо та поступеневі рухи для згладжування регістрових переходів.

5. Робота з фальцетом. Ознайомтеся з особливостями фальцетного звучання та його художнім застосуванням.

6. Застосування у репертуарі. Проаналізуйте вокальні твори з точки зору регістрової організації та використовуйте відповідні технічні прийоми.

7. Самоаналіз. Запишіть власне виконання та оцініть рівність звучання та інтонаційну стабільність.

Форми контролю:

- усне пояснення регістрової будови голосу;
- практична демонстрація вправ;
- виконання фрагмента вокального твору з регістровою рівновагою.

Тема 20. Кантиленийний спів і вирівнювання регістрів у класичному та сучасному репертуарі (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти навички кантиленного співу як основи вокальної виразності; удосконалити вміння вирівнювати регістри під час виконання класичного та сучасного вокального репертуару з дотриманням стилістичних особливостей.

Завдання:

- засвоїти поняття кантиленного співу;
- усвідомити його значення для вокальної техніки та музичної виразності;
- виконати вправи для розвитку безперервності вокальної лінії;
- удосконалити навички регістрової єдності;
- навчитися застосовувати кантилену у різних стилях музики;
- розвинути слуховий та м'язовий контроль під час співу.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Кантилена – плавний, безперервний вокальний рух, що забезпечує цілісність мелодичної лінії.

❖ Кантиленийний спів – тип вокального виконання, заснований на співучості та рівному звучанні.

❖ Регістрова єдність – відсутність різких переходів між регістрами голосу.

❖ Вокальна фраза – завершений музично-смісловий відрізок мелодії.

❖ **Стилістична відповідність** – відповідність вокального виконання жанру та стилю твору.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення кантиленного співу. Опрацюйте літературу, присвячену кантилені в різних вокальних школах.

2. Робота над безперервністю звучання. Виконуйте вправи на legato, зосереджуючись на плавності переходів між звуками.

3. Вирівнювання регістрів у кантилені. Співайте вокалізи з поступеним рухом, зберігаючи однорідність тембру.

4. Робота з класичним репертуаром. Звертайте увагу на протяжність фраз, дихальну організацію та стилістичну чистоту.

5. Робота з сучасним репертуаром. Аналізуйте особливості сучасних вокальних жанрів, адаптуючи кантилену до стилю виконання.

6. Самоаналіз. Запишіть власне виконання та проаналізуйте плавність вокальної лінії та регістрову рівність.

Форми контролю:

- практична демонстрація кантиленних вокальних вправ;
- виконання фрагмента класичного або сучасного твору;
- усний аналіз особливостей кантиленного співу.

3 курс, 6 семестр

Тема 21. Удосконалення кантиленного співу. Розширення динамічних можливостей голосу. Освоєння фальцетного звучання (3 год.)

Мета: поглибити навички кантиленного співу у всьому діапазоні голосу; розширити динамічні можливості вокального звучання; сформувати початкові навички свідомого та безпечного використання фальцетного звучання як художнього й технічного засобу вокального виконання.

Завдання:

- удосконалити навички кантиленного співу на різних ділянках діапазону;

- усвідомити значення динамічної гнучкості для вокальної виразності;
- опанувати принципи переходу до фальцетного звучання;
- виконати вправи для розвитку *piano*, *mezzo-piano* та фальцету;
- навчитися поєднувати фальцетне та повне звучання без різких переходів;
- застосовувати набуті навички у вокальному репертуарі.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Кантиленний спів – плавний, безперервний спосіб вокального виконання, заснований на *legato*.

❖ Динаміка – зміна сили звучання голосу відповідно до художнього задуму.

❖ Фальцет – тип голосоутворення з частковим змиканням голосових складок, що характеризується легким, прозорим тембром.

❖ Динамічна гнучкість – здатність змінювати силу звучання без втрати якості тону.

❖ Змішане звучання – поєднання елементів повного та фальцетного механізмів голосоутворення.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Удосконалення кантилени. Виконуйте вокальні вправи на протяжних фразах, контролюючи рівномірність дихання та звуку.

2. Робота над динамічними відтінками. Співайте вправи з поступовими *crescendo* та *diminuendo*, зберігаючи стабільну інтонацію.

3. Освоєння фальцетного звучання. Починайте з легких вправ у верхньому регістрі. Уникайте напруження гортані та форсування.

4. Поєднання регістрів. Виконуйте вправи на плавний перехід між повним звучанням і фальцетом.

5. Контроль тембрової єдності. Слідкуйте за однорідністю звучання та художньою доцільністю використання фальцету.

6. Застосування у репертуарі. Проаналізуйте вокальні твори, у яких фальцет є стилістично виправданим, і застосуйте його у виконанні.

7. Самоаналіз. Запишіть власне виконання та оцініть динамічну гнучкість і якість фальцетного звучання.

Форми контролю:

- практична демонстрація кантиленних і динамічних вправ;
- виконання фрагмента вокального твору з використанням фальцету;
- усний аналіз динамічних і тембрових змін.

Тема 22. Розвиток вокального слуху та виразності у виконанні українських народних пісень і класичного репертуару (2 год.)

Мета: розвинути у здобувачів освіти вокальний слух та художню виразність на основі українських народних пісень і класичного репертуару; сформувати навички інтонаційної точності, стилістичної відповідності та емоційної переконливості вокального виконання.

Завдання:

- удосконалити звуковисотний, тембровий і динамічний слух;
- розвинути навички чистого інтонування;
- навчитися передавати стилістичні особливості української народної пісні;
- удосконалити художню виразність у класичному вокальному репертуарі;
- застосовувати вокальний слух як інструмент самоконтролю;
- сформувати навички інтерпретації музичного тексту.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Вокальний слух – здатність співака контролювати висоту, тембр і динаміку власного звучання.

❖ Інтонаційна точність – точне відтворення висоти звуків.

❖ Стилістика виконання – сукупність художніх особливостей, притаманних певному жанру чи епосі.

❖ Українська народна пісня – жанр вокального мистецтва з характерними інтонаційними та виражальними особливостями.

❖ Інтерпретація – творче осмислення та передача музичного змісту твору.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення стилістичних особливостей. Ознайомтеся з характерними рисами української народної пісні та класичного вокального репертуару.

2. Робота над інтонаційною точністю. Виконуйте вправи на чисте інтонування з опорою на слуховий контроль та інструментальну підтримку.

3. Розвиток тембрової виразності. Експериментуйте з тембровими відтінками, зберігаючи вокальну природність.

4. Робота з українськими народними піснями. Звертайте увагу на мовну інтонацію, дикцію та емоційну щирість виконання.

5. Робота з класичним репертуаром. Дотримуйтеся стилістичної точності, кантиленності та чіткої фразировки.

6. Самоаналіз виконання. Запишіть власне виконання та проаналізуйте інтонацію, виразність і стильову відповідність.

Форми контролю:

- виконання української народної пісні або класичного твору;
- усний аналіз стилістичних особливостей виконання;
- демонстрація вправ на розвиток вокального слуху.

Тема 23. Удосконалення інтонаційних навичок у вокальному виконанні (3 год.)

Мета: розвинути у здобувачів освіти стійкі інтонаційні навички як основу професійного вокального виконання; удосконалити здатність до точного відтворення висоти звуків і стабільного інтонування у різних регістрах та динамічних умовах.

Завдання:

- усвідомити значення інтонаційної точності у вокальному мистецтві;
- удосконалити звуковисотний слух;
- виконати вправи для стабілізації інтонації;
- навчитися контролювати інтонацію під час зміни динаміки й реєстрів;
- застосовувати інтонаційні навички у вокальному репертуарі;
- розвинути навички слухового самоконтролю.

Глосарій основних термінів і понять:

- ❖ Інтонація – точність відтворення висоти музичних звуків у співі.
- ❖ Звуковисотний слух – здатність розрізняти й відтворювати висоту звуків.
- ❖ Інтонаційна стабільність – збереження точної висоти звуку протягом його звучання.
- ❖ Фальш – відхилення від точної висоти звуку.
- ❖ Слуховий контроль – свідоме керування вокальним виконанням за допомогою слуху.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

- 1. Теоретичне осмислення інтонаційних процесів.** Ознайомтеся з методичними матеріалами щодо формування інтонаційної точності у співі.
- 2. Робота над окремими звуками та інтервалами.** Виконуйте вправи на точне інтонування окремих звуків, інтервалів і тризвуків.
- 3. Інтонація у різних реєстрах.** Звертайте увагу на збереження точності інтонації під час переходів між реєстрами.
- 4. Інтонація та динаміка.** Виконуйте вправи зі зміною динаміки, контролюючи стабільність висоти звуку.
- 5. Робота з вокальним репертуаром.** Проаналізуйте інтонаційно складні місця у творах та відпрацьовуйте їх окремо.
- 6. Самоаналіз.** Запишіть власне виконання та проаналізуйте чистоту інтонації.

Форми контролю:

- практична демонстрація інтонаційних вправ;
- виконання вокального твору з чистою інтонацією;
- усний аналіз труднощів інтонування.

Тема 24. Самоконтроль і самооцінка власного співу (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти навички усвідомленого самоконтролю та об'єктивної самооцінки власного вокального виконання; розвинути здатність аналізувати технічні й художні аспекти співу з метою постійного професійного вдосконалення.

Завдання:

- усвідомити значення самоконтролю у вокальній діяльності;
- ознайомитися з методами самооцінки вокального виконання;
- навчитися аналізувати власне звучання за основними критеріями;
- використовувати аудіо- та відеозаписи для аналізу співу;
- виявляти сильні сторони та недоліки власного виконання;
- формувати навички корекції вокальних помилок.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Самоконтроль – свідомо перевірка та регулювання власного вокального виконання.

❖ Самооцінка – аналіз і оцінювання якості власного співу.

❖ Рефлексія – усвідомлення власних відчуттів, дій і результатів діяльності.

❖ Аудіозапис – технічний засіб фіксації вокального виконання для подальшого аналізу.

❖ Критерії оцінювання – сукупність показників, за якими визначається якість виконання.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Усвідомлення значення самоконтролю. Ознайомтеся з теоретичними матеріалами, що розкривають роль самоконтролю у формуванні вокальної майстерності.

2. Аудіо- та відеофіксація виконання. Запишіть власне виконання вокальних вправ або творів для подальшого аналізу.

3. Аналіз технічних аспектів. Оцініть дихання, інтонацію, дикцію, регістрову рівність і тембр.

4. Аналіз художньої виразності. Проаналізуйте передачу образу, динаміку, фразування та емоційність виконання.

5. Формування корекційних дій. Визначте шляхи усунення виявлених недоліків і сплануйте подальшу роботу.

6. Порівняльний аналіз. За можливості порівняйте власне виконання з еталонними зразками.

Форми контролю:

- усний або письмовий самоаналіз власного виконання;
- демонстрація фрагмента вокального твору з урахуванням корекцій;
- обговорення результатів самостійної роботи.

4 курс, 7 семестр

Тема 25. Дикція, артикуляція та динамічні можливості голосу у шкільному репертуарі (3 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти стійкі навички чіткої дикції та артикуляції у співі; удосконалити вміння керувати динамічними можливостями голосу під час виконання пісень зі шкільного репертуару з урахуванням вікових і педагогічних особливостей навчання учнів.

Завдання:

- усвідомити значення дикції та артикуляції у вокально-педагогічній діяльності;

- ознайомитися з особливостями текстової вимови у шкільному пісенному репертуарі;
- виконати вправи для вдосконалення артикуляційного апарату;
- розвинути навички чіткого вимовлення слів під час співу;
- удосконалити динамічну гнучкість голосу;
- застосовувати набуті навички у виконанні пісень для дітей та підлітків.

Глосарій основних термінів і понять:

- ❖ Дикція – чіткість і зрозумілість вимови слів під час співу.
- ❖ Артикуляція – робота мовленнєвих органів, що забезпечує формування звуків.
- ❖ Динаміка – зміна сили звучання голосу у процесі виконання.
- ❖ Шкільний репертуар – вокальні твори, рекомендовані для виконання в освітньому процесі.
- ❖ Педагогічна доцільність – відповідність вокального матеріалу віковим та навчальним можливостям учнів.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Теоретичне осмислення ролі дикції та артикуляції. Опрацюйте методичні джерела, що висвітлюють вимоги до мовленнєвої чіткості у вокальному виконанні.

2. Вправи для артикуляційного апарату. Виконуйте вправи для активізації губ, язика, щелепи, зберігаючи природність звучання.

3. Робота над дикцією у співі. Поєднуйте проговорювання тексту з подальшим пропіванням, звертаючи увагу на зрозумілість слів.

4. Формування динамічної виразності. Співайте вправи з контрастними динамічними відтінками, контролюючи опору та інтонацію.

5. Робота зі шкільним репертуаром. Аналізуйте тексти пісень з позиції зрозумілості для учнів та художньої доцільності.

6. Педагогічна рефлексія. Оцініть, як дикція, артикуляція та динаміка впливають на сприйняття пісні учнями.

Форми контролю:

- виконання пісні зі шкільного репертуару з чіткою дикцією;
- демонстрація артикуляційних вправ;
- усний аналіз педагогічних аспектів виконання.

Тема 26. Розвиток вокальних і виконавських здібностей у процесі виконання українських народних пісень (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про українську народну пісню як важливий засіб розвитку вокальних і виконавських здібностей; удосконалити навички стилістично виваженого, емоційно насиченого та технічно грамотного виконання народнопісенного репертуару.

Завдання:

- ознайомитися з особливостями української народнопісенної традиції;
- розвинути інтонаційну точність і темброву гнучкість;
- удосконалити дикцію та природність мовної інтонації;
- сформувати навички художньої інтерпретації народної пісні;
- застосовувати вокально-технічні навички у народному репертуарі;
- усвідомити педагогічний потенціал народної пісні.

Глосарій основних термінів і понять:

❖ Українська народна пісня – жанр вокальної музики, що відображає національні традиції та емоційний досвід народу.

❖ Народна манера співу – сукупність характерних інтонаційних, тембрових і виконавських ознак.

❖ Виконавська інтерпретація – індивідуальне художнє осмислення музичного твору.

❖ Мовна інтонація – природна мелодика мовлення, притаманна народному співу.

❖ Стилiстична автентичнiсть – вiдповiднiсть виконання жанровим традицiям.

Методичнi рекомендацiї до виконання самостiйної роботи

1. Теоретичне ознайомлення з народнопiсенною традицiєю. Опрацюйте матерiали з українського музичного фольклору, звертаючи увагу на регiональнi особливостi виконання.

2. Робота над iнтонацiйною природнiстю. Спiвайте мелодiї, орієнтуючись на мовну iнтонацiю та природний тембр.

3. Дикцiя та артикуляцiя у народному спiвi. Придiляйте увагу чiткому, але невимушеному вимовленню тексту.

4. Емоцiйна виразнiсть. Вiдтворюйте образи народних пiсень, спираючись на текст i мелодичну структуру.

5. Поєднання технiки та стилю. Застосовуйте вокально-технiчнi навички (опора, резонанс, кантилена) з урахуванням стилiстики.

6. Педагогiчна рефлексiя. Оцiнiть можливостi використання народної пiснi у шкiльнiй музичнiй освiтi.

Форми контролю:

- виконання української народної пiснi;
- усний аналіз стилiстичних особливостей виконання;
- демонстрацiя вокально-технiчних прийомiв.

Тема 27. Структура, характер i динамiка вокальних творiв (3 год.)

Мета: сформувати у здобувачiв освiти вмiння аналізувати структуру вокальних творiв, усвiдомлювати їхнiй характер i динамiчний розвиток; удосконалити навички художньо виразного та стилiстично обґрунтованого виконання вокальної музики.

Завдання:

- ознайомитися з основними елементами музичної форми вокальних творів;
- навчитися визначати характер і художній образ твору;
- розвинути вміння керувати динамікою виконання;
- удосконалити навички музично-виконавського аналізу;
- застосовувати аналітичні вміння у практиці співу;
- усвідомити значення структури твору для педагогічної інтерпретації.

Глосарій основних термінів і понять:

- ❖ Музична форма – структура побудови музичного твору.
- ❖ Характер твору – емоційно-образний зміст музики.
- ❖ Динаміка – зміна сили звучання у процесі виконання.
- ❖ Кульмінація – найвища емоційна точка музичного розвитку.
- ❖ Інтерпретація – творчий процес осмислення та відтворення музичного твору.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Аналіз музичної структури. Розгляньте форму вокального твору, визначте основні частини, кульмінацію та завершення.

2. Визначення характеру твору. Проаналізуйте текст і музичну мову, з'ясуйте емоційний зміст.

3. Робота над динамікою. Виконуйте вправи з поступовими динамічними змінами, зберігаючи якість звучання.

4. Поєднання структури і виконавської виразності. Зіставляйте музичну форму з виконавськими засобами.

5. Педагогічна рефлексія. Оцініть можливості пояснення структури та характеру твору учням.

Форми контролю:

- усний аналіз вокального твору;
- виконання фрагмента з динамічними відтінками;

- письмове завдання з аналізу форми.

Тема 28. Техніка поєднання літературного тексту з музичним виконанням (2 год.)

Мета: сформувати у здобувачів освіти вміння органічно поєднувати літературний текст із музичним виконанням; удосконалити навички вокально-мовленнєвої виразності, художньої інтерпретації та осмисленого донесення змісту вокального твору.

Завдання:

- усвідомити роль тексту у формуванні художнього образу вокального твору;
- ознайомитися з принципами взаємодії слова і музики;
- удосконалити дикцію, фразування та інтонаційну виразність;
- навчитися передавати смислові акценти літературного тексту;
- застосовувати вокально-технічні навички для художнього розкриття змісту твору;
- розвинути педагогічні вміння пояснення текстуально-музичної єдності.

Глосарій основних термінів і понять:

- ❖ Літературний текст – словесна основа вокального твору.
- ❖ Слово і музика – взаємодія вербального та музичного компонентів.
- ❖ Фразування – поділ музичного й текстового матеріалу на смислові одиниці.
- ❖ Смисловий акцент – виділення ключових слів або образів у тексті.
- ❖ Художній образ – узагальнений емоційно-змістовий образ твору.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

1. Аналіз літературного тексту. Опрацюйте текст вокального твору окремо від музики, визначте його тему, образи та ключові слова.

2. Поєднання слова з мелодією. Звертайте увагу на співвідношення наголосів у словах і музичних акцентів.

3. Робота над дикцією та фразуванням. Відпрацьовуйте чіткість вимови без порушення кантилени.

4. Художня інтерпретація. Поєднуйте технічні засоби з емоційною виразністю.

5. Педагогічна рефлексія. Проаналізуйте, як поєднання тексту і музики впливає на сприйняття учнями.

Форми контролю:

- виконання вокального твору з усвідомленою текстовою інтерпретацією;
- усний аналіз поєднання слова і музики;
- письмове завдання з аналізу тексту.

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти

Оцінювання самостійної роботи здійснюється комплексно з урахуванням рівня теоретичної підготовки, якості практичного виконання, усвідомленості вокально-технічних дій, а також здатності до самоконтролю та рефлексії.

5 балів (відмінно)

Здобувач освіти повністю і свідомо опанував зміст теми, демонструє правильне, технічно грамотне виконання вокальних вправ, впевнено застосовує вокально-технічні навички (дихання, опора, артикуляція, резонанс тощо); виконує завдання з художньою виразністю та інтонаційною точністю; коректно використовує фахову термінологію; виявляє здатність до самоконтролю, самоаналізу та корекції власного виконання; дотримується методичних рекомендацій і педагогічної доцільності.

4 бали (добре)

Здобувач освіти у цілому засвоїв зміст теми; правильно виконує більшість вокальних вправ; допускає незначні технічні або інтонаційні неточності, які усвідомлює; застосовує основні вокально-технічні навички, однак не завжди

стабільно; використовує фахову термінологію з окремими неточностями; демонструє часткову здатність до самоконтролю.

3 бали (задовільно)

Здобувач освіти засвоїв основний матеріал теми на репродуктивному рівні, виконує завдання з помітними технічними, інтонаційними або динамічними похибками, застосовує вокальні навички нестійко або фрагментарно; має труднощі у координації дихання, звукоутворення та артикуляції; обмежено користується фаховою термінологією; потребує постійних методичних підказок.

2 бали (незадовільно)

Здобувач освіти частково опрацював тему, демонструє низький рівень вокально-технічної підготовки, не дотримується основних методичних рекомендацій; припускається суттєвих помилок у диханні, інтонації та звукоутворенні; не виявляє усвідомлення власних помилок; не здатний до самостійного аналізу виконання.

1 бал (дуже низький рівень)

Здобувач освіти не опанував зміст теми, не виконав або формально виконав самостійну роботу; демонструє відсутність базових вокально-технічних умінь; ігнорує методичні рекомендації; не виявляє зацікавленості та відповідальності за результат навчання.

0 балів – завдання не виконувались.

Список використаний джерел:

1. Бриліна В. Л., Ставинська Л. М. Вокальна професійна підготовка вчителя музики.: Методичний посібник. Нова Книга, 2013.
2. Вокалізи : навчально-методичний посібник / упоряд. Павлічук В., Зарицька А., Чайка В., Шуль Г. Луцьк : Надстир'я, 2020. 164 с.
3. Вишневська С. В. Основні принципи формування навичок вокально-ансамблевого виконавства : методичні рекомендації до дисципліни «Вокальний ансамбль» для студентів вищих музичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації напряму підготовки «Музичне мистецтво». Івано-Франківськ: «ПП-арт», 2014. 54 с.
4. Зарицька А.А., Зарицький А.О. Емоційність як основа професійної компетентності майбутнього співака-вокаліста. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Випуск LXXIV. Том 3. Херсон: Херсонський державний університет, 2016. С. 30-34.
5. Зарицька А.А., Зарицький А.О. Технологія вокальної підготовки бакалаврів музичного мистецтва через призму акмеологічного підходу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (гол. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 69. Т.1. С. 74-78.
6. Зарицька А. А., Зарицький А. О., Мрочко В. М. Сучасні методи постановки голосу в контексті музично-педагогічної освіти. *Fine Art and Culture Studies*, 2025. №1, С. 42-48.
7. Зарицька А. А. Педагогічні принципи вокально-ансамблевої підготовки бакалаврів музичного мистецтва. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Луцьк: Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2021. №2. С. 47-52.

8. Зарицька А.А., Кириченко І.О. Формування вокальної техніки здобувачів освіти в контексті інновацій сучасності: системний підхід. *Fine Art and Culture Studies*, 2023. Вип. 3. С. 47–52

9. Зарицька А., Сметана О. Технологія вокальної імпровізації [Електронне видання] : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти. Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради. 2023. 33 с.

10. Зарицький А.О., Гонтар О.С. Сольний спів та вокально-ансамблевий практикум [Електронне видання] : методичні рекомендації для здобувачів освіти спеціальності 025 «Музичне мистецтво. Луцьк , 2022. 22 с.

11. Кавун В. Виховання молодого вокаліста. Сольний спів: вокально-педагогічний репертуар. АВВА, 2017. 352 с.

12. Малашевська І.В., Науменко М.О., Павлюк Н.М. Пісенні барви. Репертуарний збірник для здобувачів освіти спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). Перша частина / упорядники І. В. Малашевська, М. О. Науменко, Н. М. Павлюк. Луцьк : Терен, 2024. 120 с.

13. Малашевська І. В., Павлюк Н. М., Комарук З. В. Пріоритети формування майбутнього вокаліста у професійній діяльності М.Е. Донець-Тессейр. Інноваційна педагогіка : науковий журнал. ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2025. № 87. С. 167-172.

14. Науменко М.О., Малашевська І. В., Павлюк Н. М. Інноваційні принципи формування вокально-хорової компетентності в майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2024. № 76. С. 157-162.

15. Павлюк Н. М., Павлічук В. І., Міщенко З. О. Методи формування вокальної майстерності на основі резонансного співу. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. Одеса, 2023. Випуск 55. Том 3. С. 100-104.

16. Стасько Г. Основи технології звукоутворення у сучасній практиці виховання голосу: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2018. 330 с.

17. Сучасне вокальне мистецтво в Україні: колективна монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 252 с.

18. Українські народні пісні для сопрано. Навчально-методичний посібник/колектив авторів: Малашевська І., Комарук З., Лазука М. Луцьк : Терен. 2021, 68 с.

19. Чайка В. А., Павлічук В. І. Особливості вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва засобами формування імпедансу як основного захисного механізму голосової функції. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 21 Одеса, 2020 С. 161-164.

20. Чепелюк В.А., Панасюк С.Л. Методика та практичні рекомендації для освоєння знань та навичок в галузі вокального мистецтва: методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Луцьк : електронне видання, 2022. 23 с.

21. Фоломєєва Н.А. Основи співу: навчально-методичний посібник. Суми, 2023. 222 с.

22. Штихалюк В. І., Павлюк Н. М., Калашнюк В. М. Основні засади вокальної методики М. Микиші. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи : збірник наукових праць. Київ : видавничий дім «Гельветика», 2021. Випуск 83. С. 229-233.

Методичні рекомендації

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ

Укладачі:

Зарицька А.А. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради;

Павлюк Н.М. – викладач кафедри музичного мистецтва КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради;

Комарук З.В. – народна артистка України, старший викладач кафедри музичного мистецтва КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради.

Електронне видання